

Z Á P I S

z Jednání krajských koordinátorů pro romské záležitosti

Datum konání: 1. února 2023 10:00 – 14:00

Místo konání: Zasedací místnost Rytířská 31, Praha 1

Přítomni: Bártů Lumír, Gába Karel, Dužda Jan, Fišer Ondřej, Hančín Peter, Mrázková Magdaléna, Koky Cyril, Köttnerová Renáta, Jordanov Pavlína, Slivka Roman, Panzerová Renata, Strouhal Václav, Svěrák Jiří, Vaculík Pavel

Za Agenturu pro sociální začleňování: Lang Petr, Vepřková Radka

Za Úřad vlády ČR: Baršová Andrea, Fuková Lucie, Chytil Petr, Kameníková Klára, Mácová Veronika, Mertlík Tadeáš, Nguyen Thuy Dieu, Šimáčková Laurenčíková Klára

Hosté: Dvořák Vladimír, Schumann Alena

Jednání krajských koordinátorů pro romské záležitosti řídila tajemnice Klára Kameníková

Program:

1. Úvodní slovo a seznámení se s novým pracovníkem Kanceláře (K. Kameníková)
2. Setkání se zmocněnkyní vlády pro romské záležitosti Mgr. Lucií Fukovou a možnost návštěvy jednotlivých krajů a zmocněnkyní vlády pro lidská práva Mgr. Klárou Šimáčkovou Laurenčíkovou
3. Informace o proběhlých jednáních výborů a pracovních skupin Rady
4. Informace o přípravě zákona o podpoře bydlení
5. Shrnutí výsledků z „Šetření životních podmínek obyvatel sociálně vyloučených lokalit SVL-SILC“ (se zaměřením na Romy)
6. Osnova ke Zprávě o stavu romské menšiny za rok 2022
7. Diskuze o možnosti změny vykazování údajů o SVL v kraji (možné způsoby vykazování a jejich úskalí – index soc. vyloučení)
8. Závěr

1. Úvodní slovo a seznámení se s novým pracovníkem Kanceláře (K. Kameníková)

K. Kameníková zahájila jednání krajských koordinátorů pro romské záležitosti a přivítala zmocněnkyni vlády pro romské záležitosti L. Fukovou a zmocněnkyni vlády pro lidská práva K.Šimáčkovou Laurenčíkovou. Následně proběhlo představení všech účastníků jednání, zejména pak jednotlivých krajských koordinátorů.

K. Kameníková zároveň představila nového pracovníky Kanceláře Petra Chytila, který bude novým tajemníkem krajských koordinátorů a Thuy Dieu Nguyen, jež má na starost koncepční činnost v rámci Kanceláře, zejména pak naplňování Strategie romské integrace do roku 2030 a bude hlavní zpracovatelkou zprávy o stavu romské menšiny za rok 2022.

K. Kameníková rovněž přivítala hosta jednání V. Dvořáka z Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra, který pozval krajské koordinátory na setkání 18. a 19. dubna 2023 (Spiritka). Dále také představil programy, které Ministerstvo vnitra nabízí v oblasti prevence kriminality a dodal, že se v rámci odboru samozřejmě věnují rovněž naplňování Strategie romské integrace do roku 2030.

2. Setkání se zmocněnkyní vlády pro romské záležitosti Mgr. Lucií Fukovou a možnost návštěvy jednotlivých krajů a zmocněnkyní vlády pro lidská práva Mgr. Klárou Šimáčkovou Laurenčíkovou

K. Šimáčková Laurenčíková přivítala L. Fukovou a deklarovala jejich vzájemnou spolupráci. Dále představila agendy, které jsou v procesu přípravy a řešení, zejména pak zákon o dostupném bydlení, který by měl jít letos do schvalovacího procesu. Dále uvedla, že probíhá implementace Strategie romské integrace do roku 2030 a dochází ke koordinaci napříč resorty. Dále představila výstupy z Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, kde hlavním tématem bylo, podle jejich slov, odškodnění protiprávně sterilizovaných žen.

Dále K. Šimáčková Laurenčíková zmínila, že se na jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny řešila integrace a vzdělávání v romské kultuře, zejména pak začlenění daného tématu do revidovaných RVP. V této souvislosti by mělo dojít také k jednání s MŠMT týkající se obsahu učebnic, a způsobu, jakým e vyučuje o romské menšině, její kultuře, jazyku a historii. Dále uvedla, že MŠMT plánuje zrušit nárokového podpůrného asistenta, s čímž zásadně nesouhlasí, a v této souvislosti budou probíhat jednání s MŠMT, aby k tomu nedošlo. Na závěr svého bodu uvedla, že je připravována novela zákona o sociálních službách, kterou budou mít krajští koordinátoři možnost připomínkovat.

K. Šimáčková Laurenčíková poděkovala za práci krajských koordinátorů a předala slovo L. Fukové. L. Fuková na úvod uvedla, že připravuje výjezdy do všech regionů, kde by chtěla strávit min. celý den, a to zejména návštěvou vybraných obcí a lokalit. V souvislosti s tímto plánem uvedla, že by ke svým výjezdům rovněž ráda přizvala také zástupce ASZ, MŠMT a MPSV. Cílem by mělo být propojení národní a regionální úrovně integrace Romů. K. Kameníková v této souvislosti požádala krajské koordinátory, aby komunikace mezi nimi a L. Fukovou probíhala přes Kancelář, jelikož ta by měla mít o výjezdech přehled. P. Hančín se rovněž tázal, zda by se L. Fuková mohla připojovat i na online setkání (např. setkání obcí v Moravskoslezském kraji, kde bude řešena integrace romské menšiny). Domnívá se, že by pro obce bylo přínosné, aby se seznámili se zmocněnkyní vlády pro romské záležitosti a cítili tak z její strany podporu. L. Fuková uvedla, že v případě, že bude mít čas, ráda se připojí rovněž k online jednáním.

Dále L. Fuková uvedla, že se připravuje výzva pro veřejnost týkající se nominací na nové občanské členy Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, včetně renominace členů stávajících. L. Fuková se domnívá, že by bylo vhodné, aby noví členové Rady byly odborníci v různých oblastech, přičemž některé z oblastí budou prioritizovány (např. duševní zdraví). Tato výzva by měla být spuštěna v následujících týdnech a měla by se dostat do povědomí co nejvíce lidí.

V souvislosti s výzvou k nominaci nových občanských členů Rady vlády pro záležitosti romské menšiny někteří krajsí koordinátoři podotkli, že by mělo být členství rovněž založeno na místní příslušnosti, resp. každý kraj by měl mít v Radě vlády pro záležitosti romské menšiny min. jednoho zástupce. Dle L. Fukové i K. Kameníkové není zastoupení jednotlivých krajů v Radě rozhodující, jelikož hlavní by měla být expertíza. J. Svěrák v této souvislosti doplnil, že je zásadní, aby členové v Radě byli kompetentní.

L. Fuková také informovala krajské koordinátory, že byla založena na Facebooku stránka Zmocněnkyně vlády pro romské záležitosti. Rovněž uvedla, že by měl být vytvořen mechanismus řízení krizových kauz na lokálních úrovních, na kterém by se mělo spolupracovat s MMR. K. Šimáčková Laurenčíková souhlasila, že by měla být nastavena spolupráce s krajskými koordinátory v případě v krizových situacích. V této souvislosti L. Fuková apeluje, aby byla vytvořena metodika řešení krizových situací.

R. Köttnerová uvítala spolupráci a koordinaci se zmocněnkyněmi a souhlasí, že řešení krizových situací by mělo být koordinované. L: Fuková k tomuto tématu rovněž doplnila, že se plánuje digitalizace navigační cesty pomoci, tedy sjednocení informací, kam se lidé v případě problémů mohou obrátit.

V rámci dalších podnětů ze strany krajských koordinátorů R Köttnerová zmínila, že by bylo vhodné zavést monitoring projektů z evropských fondů a tázala se, jestli by bylo možné, aby byl vytvořen systém týkající se přehledu realizovaných projektů v rámci daného kraje. L. Fuková odpověděla, že úkolem Kanceláře bude, aby oslovila rezorty s žádostí o informace týkající se aktuálně realizovaných projektů v regionech s dopadem na příslušníky romské menšiny. V. Strouhal rovněž navrhl, aby bylo nastaveno vstupní vzdělávání pro krajské koordinátory a romské poradce v oblasti týkající se romské integrace, které bylo dříve realizováno, ale později bylo zrušeno.

3. Informace o proběhlých jednáních výborů a pracovních skupin Rady vlády pro záležitosti romské menšiny

K. Kameníková představila činnost výborů a pracovních skupin v roce 2022. Pracovní skupina pro bezpečnost se v roce 2022 nesešla. Pracovní skupina pro mládež a další politiky EU se sešla v červenci. Od té doby skupina nejednala. Výbor zdravotně-sociální se sešel také v červenci. Výbor pro naplňování strategie romské integrace se sešel pouze v listopadu 2022 a na programu bylo pouze jmenování zmocněnce/zmocněnkyně vlády pro romské záležitosti.¹

Činnost Výboru pro vzdělávání Romů představila R. Köttnerová. Ta uvedla, že předmětem jednání výboru byla, mimo jiné, podoba RVP a spolupráce s Národním pedagogickým institutem. R. Köttnerová dále dodala, že činnost MŠMT je v oblasti podpory romské integrace velmi slabá a dlouhodobě výborem kritizována.

Jednání Výboru pro zaměstnanost Romů představil T. Mertlík, který uvedl, že výbor nebyl usnášeníschopný. Na programu jednání bylo zejména zjišťování stavu romských žadatelů na úřadech práce a dále se probíral výzkum Právnické fakulty UK o změnách jednání na úřadech práce ve vztahu k etnicitě uchazečů.

¹ Pozn. V době jednání výboru nebyla podoba zřízení funkce zmocněnce/zmocněnkyně vlády pro romské záležitosti ještě známa.

K. Kameníková představila činnost Monitorovacího výboru pro činnost ASZ. Výbor se shodl na odvolání neaktivního člena, byla představena činnost Agentury s ohledem na realizované projekty v novém programovém období a dále byly představeny stanoviska z k žádostem dvou obcí, které chtějí navázat spolupráci s ASZ. Došlo též k diskuzi ohledně změny statutu výboru a jeho kompetencí.

L. Fuková v souvislosti s ne/aktivitou výboru a pracovních skupin zmínila, že má naplánované schůzky s předsedy všech výborů a pracovních skupin. Dále také dodala, že v případě, že výstup z jednání výboru či pracovní skupiny má relevanci pro jednání Rady, tak by bylo vhodné, aby se předjednal před jejím zasedáním a došlo též ke koordinaci s příslušným resortem.

4. Informace o přípravě zákona o podpoře bydlení

P. Chytil prezentoval informace z jednání vnější pracovní skupiny ze dne 16. prosince 2022 k připravovanému zákonu o podpoře v bydlení, jehož garantem je Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí. Prezentace byla zaměřena na potřebnost tohoto zákona, čemu přijetí zákon napomůže, v čem bude jeho přínos. Byly představeny tři pilíře připravované reformy, a to: *Kontaktní místa pro bydlení v obcích, Systém garancí pro obce a soukromé majitele a Asistence v bydlení*. Dále byla prezentace zaměřena na roli krajských úřadů a téma kvality bytů. Na závěr byl představen časový výhled přípravy a schvalování této normy s tím, že účinnost zákona je plánována na začátek roku 2025.

Krajští koordinátoři se shodli, že návrhů na obdobné zákony bylo v průběhu let již představeno tolik, že nevěří ve schválení tohoto návrhu a jsou k němu značně skeptičtí. P. Hančín k návrhu zákona např. podotkl, že připravovaný zákon počítá s cca 3 000 novými úvazky, což bude mít obrovský dopad na státní rozpočet. Krajští koordinátoři rovněž požádali o možnost připomínkovat návrh zákona, až bude k dispozici.

5. Shrnutí výsledků z „Šetření životních podmínek obyvatel sociálně vyloučených lokalit SVL-SILC“ (se zaměřením na Romy)

P. Lang z Agentury představil výsledky ze „Šetření životních podmínek obyvatel sociálně vyloučených lokalit SVL-SILC“. Cílem šetření bylo přinést reprezentativní obraz o životních podmínkách v sociálně vyloučených lokalitách a komplexní popis životních podmínek u obyvatel sociálně vyloučených lokalit starších 15 let. Šetření probíhalo ve dvou vlnách, v roce 2020 a 2021 v podobě papírových dotazníků v 9 krajích a cca 50 obcích. Jednotlivé výsledky šetření navíc byly srovnávány s dalšími relevantními šetřeními a výzkumy, zejména pak šetřením realizovaným ČSÚ (EU-SILC), do budoucna pak budou srovnávány i s výsledky výzkumů FRA a Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí.

Jako první bylo představeno etnické složení v sociálně vyloučených lokalitách², kdy 42 % obyvatel sociálně vyloučených lokalit se přihlásilo k romské etnicitě a 38 % k české (14 % obyvatel SVL se přihlásilo ke kombinaci české, romské a případně slovenské). Pro rozšíření byl v rámci šetření též zjišťován mateřský jazyk, kdy 59 % obyvatel sociálně vyloučených lokalit uvedlo jako mateřský jazyk právě romštinu. Pokud by se za Roma považoval respondent, který se přihlásil k romské etnicitě (případně v kombinaci s další etnickou identitou) *a/nebo* uvedl romštinu jako svůj mateřský jazyk, obecně lze říci, že Romů žije

² Pozn. Informace jsou vždy vztahovány k realizovanému šetření.

v prostředí SVL 59 % (41 % pak tvoří logicky neromové). Jako druhé téma byla přestavena kvalita bydlení Romů a neromů v sociálně vyloučených lokalitách. Třetí téma pokrývalo materiální deprivaci, přičemž Romové jsou více materiálně deprivováni než neromové a osoby žijící mimo sociálně vyloučené lokality. Poslední téma se týkalo dosaženého vzdělání obyvatel SVL. V této souvislosti šetření sledovalo také mezigenerační přenos vzdělání, kdy u Romů ze SVL sice většinově dochází k vzdělanostní mobilitě, tedy k dosahování vyšší úrovně vzdělání než jejich rodiče, nicméně tato skutečnost je do značné míry způsobena nízkým vzděláním jejich rodičů.

P. Lang dále uvedl, že je Agentura připravena poskytnout data šetření pro účely zprávy o stavu romské menšiny, přičemž R. Vepřková dodala, že se jedná o velmi unikátní reprezentativní šetření zaměřené přímo na příslušníky romské menšiny.

V. Strouhal se v souvislosti s prezentací výsledků šetření tázal, jak dané šetření koresponduje s výzkumem Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí a FRA, případně, jaké jsou mezi těmito šetřeními rozdíly. P. Lang odpověděl, že šetření Agentury se zaměřilo POUZE na životní podmínky Romů v SVL. Naopak oba zmíněné výzkumy se zabývaly životními podmínkami Romů v celé ČR, tzn. včetně Romů žijících mimo SVL.

V závěru bodu proběhla diskuze k vybraným tématům šetření. R. Köttnerová se např. tázala, jak je možné, že Romové a neromové popisují jinak stav kvality bydlení ve stejné SVL. A. Baršová v této souvislosti odpověděla, že je časté, že i v rámci jednoho domu mohou být jednotlivé byty různé kvality, což P. Lang potvrdil. R. Köttnerová se následně tázala, zda nemohlo dojít k subjektivizaci materiální deprivace. P. Lang na tuto otázku odpověděl, že nikoliv, jelikož míra materiální deprivace byla zjišťována pomocí objektivních a dobře otestovaných indikátorů.

J. Dužda se v závěru tázal, zda Agentura plánuje rozšíření šetření a jestli by chtěli v rámci šetření něco změnit. P. Lang odpověděl, že limitem pro uvedené vlny šetření byl sběr dat během COVIDu a během první vlny sběru dat byl dotazník kognitivně náročný. R. Vepřková dodala, že v roce 2021 už byl dotazník aktualizovaný, a že Agentura počítá s potřebou šetření do budoucna opakovat.

6. Osnova ke Zprávě o stavu romské menšiny za rok 2022 a diskuze o možnosti změny vykazování údajů o SVL v kraji (možné způsoby vykazování a jejich úskalí – index soc. vyloučení)

Krajským koordinátorům byla zaslána osnova ke Zprávě o stavu romské menšiny za rok 2022 s předstihem, aby na daném jednání mohly být probrány konkrétní připomínky a návrhy. K. Kameníková postupně představila nové otázky, které byly do osnovy připsány. Jedná se zejména o otázky související s válkou na Ukrajině a příchodem romských uprchlíků z Ukrajiny a s novou Strategii romské integrace do roku 2030. Dále krajské koordinátory upozornila na otázku týkající se romských poradců v obci a požádala je, aby údaje uváděli dle pravdy a opravdu vykazovali ty osoby, které mají v náplni činnosti uvedeno romský poradce nebo definici dle zákona o obcích.

J. Svěrák otevírá debatu o označení sociálně vyloučených lokalitách v obcích. Podle něj zástupci obcí s rozšířenou působností přistupují k označení SVL subjektivně, v označeních v SVL jsou rozdíly a nejde pak srovnávat jednotlivé údaje v rámci kraje ani napříč kraji. V této souvislosti již dříve navrhl, aby byl pro srovnávání používán index sociálního vyloučení. Použití tohoto ukazatele je však značně problematické, což rovněž potvrdil P. Lang. Ten

uvedl, že index sociálního vyloučení neumožňuje posoudit existenci či neexistenci SVL v obci. Index sociálního vyloučení pouze posuzuje míru a rozsah sociálního vyloučení na úrovni celé obce.

V. Strouhal podotkl, že zpravidla vychází z údajů o počtu SVL, které jsou poskytovány MPSV. Tyto údaje však nezohledňují etnicitu v sociálně vyloučených lokalitách, která byla nově do osnovy také přidána a krajsí koordinátoři by tak měli vykazovat pouze ty SVL, kde žije převážná většina příslušníků romské menšiny. V této souvislosti byla rovněž připomenuta definice SVL z šetření Gabala z roku 2015. K. Kameníková proto navrhla, že pro účely osnovy bude vytvořena zjednodušená definice SVL vycházející právě z šetření Gabala, která bude v osnově uvedena a bude tak k dispozici těm, jež budou data vykazovat.

K. Kameníková v neposlední řadě uvedla, že krajský koordinátor by měl být “verifikátorem” údajů, které získá z jednotlivých ORP, tzn., pokud s některými údaji na základě vlastních zkušeností nesouhlasí, měl by je být schopný upravit, případně do osnovy přidat informaci o svém odlišném postoji.

V závěru bodu se V. Strouhal se tázal na termín odevzdání osnovy. Došlo ke shodě na termínu ke konci dubna. Osnova bude zaslána emailem krajským koordinátorům a datovou schránkou krajským úřadům.

7. Závěr

V závěru jednání K. Kameníková uvedla stav řízení o poskytnutí dotace na rok 2023, poděkovala přítomným za účast a ukončila jednání. Termín příštího jednání bude stanoven po domluvě s krajskými koordinátory, pravděpodobně na přelomu dubna/května.